

Viaxando pola costa galega: De Muxía a Camariñas

Carlos Roberto de Pacho

*Neste artigo, o autor rememora unha viaxe que fixo hai vinte anos, partindo cos seus acompañantes desde o Morrazo cara a **Comarca de Fisterra**, na Costa da Morte. No percorrido por esta zona, o viaxeiro, que non turista, destaca os valores culturais e monumentais máis salientables, sempre desde a óptica do mundo do mar que condiciona estes lugares en todos os seus aspectos.*

Panorámica de Muxía

A primeira parada foi en **Muxía**, para visitar o **Santuario da Virxe da Barca**, xa rehabilitado tras o incendio. A “*pedra de abalar*” non podía bailar, pero cumprimos co rito de pasar por baixo da “*pedra dos cadris*”, como reza a tradición. No adro da igrexa, un nativo, mariñeiro xubilado, comentoume que daquelas rochas da costa saían os mellores percebes de Galicia: ”- *Os do Roncudo levan a fama pero sempre foron mellores os de Muxía. Non son deses carallotes, os de aquí son pequenos pero gor-*

dos. Teñen que probalos.”

No porto da vila hai unha pequena flota de baixura, pero apenas distingo un par de embarcacións de madeira; substituídas por planadoras de fibra sen a mínima forma mariñeira. No porto deportivo, numerosas embarcacións de 7ª lista agar-

A Virxe da Barca

dan aos veraneantes. Queda para o recordo esta bonita estampa de hai cincuenta anos, co peirao cheo de chalanas esperando para saír a pescar ao mar.

Tras unha frugal comida na Praia da Cruz, a base de bocadillo de xamón e queixo, tomamos rumbo á comarca das **Terras de Soneira**.

Unha sorpresa estábanos agardando: baixando polos vales de Vimianzo cara a ría, vemos un pazo de torres ameadas, as **Torres do Cereixo**. Está empoleirado enriba dun promontorio e rodeado por un pequeno río. Tén a súa orixe no intento de protección destas terras fronte ás incursións, primeiro sarracenas, e tempo despois viquingas. As dúas torres datan do século XVI, un século despois foron unidas dándolle aspecto de pazo.

Nunha pequena praza en torno a un carballo centenariano, atopamos a igrexa románica de Santiago do Cereixo na que destaca o tímpano da porta sur.

Nel descóbrense outra referencia ás embarcacións tradicionais, porque tén a representación en pedra máis antiga de Galicia da “*traslatio*” (o mito do traslado do corpo de Santiago apóstolo nunha barca). Pódese distinguir que se trata dunha barca construída a trincado ou calime).

Perto, a escasos cen metros, atópase un dos maiores hórreos de Galicia, trátase dun “*cabazo tipo Fisterra*” con dezanove pares de pés. Servía para gardar o gran que se levaba a moer nun muiño de marés que data do ano 1679, movido polas mareas da Ría de Camariñas, que aquí muda o nome por Ría do Porto. Unha porta ábrese nun muro de pedra para dar acceso a un pequeno embarcadoiro que avanza sobre a ribeira.

Continuamos camiño, xa a nivel do mar, polo que antano foi un gran porto comercial: **Ponte do Porto**. A vila hoxe está en decadencia, pero amosa restos dun glorioso pasado. Xunto ao peirao, pasamos ao carón dunha rampla de varada, pero continuamos cara a ponte que cruza a ría para deixar atrás Vimianzo. É unha fermosa ponte medieval con orixe no século XIII. Xunto co porto, impulsaron o tráfico de mercadorías entre o interior e a costa.

Antano, a pasaxe en barca aforraba o rodeo pola ponte

O deveso por chegarmos a **Camariñas** fíxonos seguir. Alí é imperativo visitar o Museo do Encaixe. No segundo andar hai unha curiosa maqueta do buque escola Juan Sebastián El Cano, con velas feitas de encaixe. A manufactura artesanal do encaixe deulle gran sona a Camariñas, e na época dourada da navegación a vela, partían de aquí cargamentos

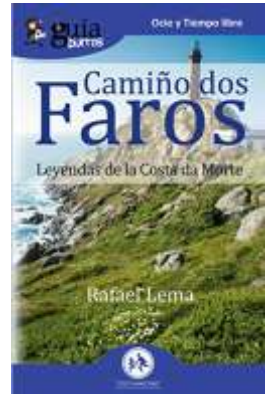

deste encaixe cara a Vigo, onde eran fretados con destino a Cuba, pois alá eran moi prezados.

Antes de visitar o impresionante faro do **Cabo Vilán** percorremos o porto desta vila. Estamos en abril pero as vacacións de Semana Santa, cun sol de

xustiza, convida a tres rapaciñas a tomar un baño no peirao; hai gañas de verán!. Aquí atopamos máis embarcacións de madeira que en Muxía, pero tampouco moitas.

Pero, sen dúbida, a mal chamada **Costa da Morte**, segue a ser unha costa moi fermosa e pouco degradada. O escritor local, **Rafael Lema** (Ponte do Porto, 1967), a través dos poemas, as novelas e os libros de investigación, sempre ten presente o mar e estas terras comprendidas entre Cabo Roncudo e Fisterra. Un claro exemplo é o libro “*Costa da Morte, un país de sueños y naufragios*”, ou o seu último traballo “*Camiño dos Faros: Leyendas de la Costa da Morte*”

Toca retornar, e volvendo sobre os nosos pasos, en Ponte de Porto miramos un pequeno Liceo Casino á beira da estrada; outro sinal da importancia deste enclave noutros tempos. Este porto de bocarribeira, ou de marea, foi de gran importancia na comarca, como xa mencionamos anteriormente, polo comercio marítimo legal (pero tamén de contrabando).

Tivo Aduana Marítima ata comezos do século XX e feira mensual. Porto de entrada e almacenamento de sal, entre outros tráxicos (viño, trigo, produtos agrícolas como cebolas, gando, tellas e ladrillos, encaixes e mercadorías varias), que entraban e saían en **queches, diates portugueses, lugres, bergantíns, goletas, pinazas, barcotes, pataches e gabarras**. O derradeiro comercio foi o da madeira de piñeiro, que partía dos numerosos serradoiros locais cara as minas asturianas de carbón, a bordo dunha frota de gabarras de entre 14 e 18 toneladas, que navegaba ao **cabotaxe**.

A Ponte do Porto nunha imaxe retrospectiva

Cando íamos deixar atrás Ponte do Porto a marea alta case chegaba aos carros varadoiros dunha **carpintería de ribeira**. Vimos que tiña a porta aberta e paramos. Un neto, fillo e irmán de carpinteiro de ribeira é incapaz de pasar por diante dun estaleiro e non parar a botar unhas verbas.

Á esquerda da entrada aínda hai unha serra de cinta, que non xira dende hai tempo. O seu propietario, **Manuel Romero Dopazo**, comentoume que o seu pai fundáralo na década de 1940, procedente de Cabana de Bergantiños e construían embarcacións de ata 14 m. de eslora para Camariñas, Camelle, Muxía e Fisterra. A madeira aserrábana, moi preto do estaleiro, nos serradoiros locais; os mesmos que traballaban para exportar a madeira. Na actualidade xa non queda ningún en pé.

Hoxe en día fai reparacións de embarcacións de fibra. A última motora botouse no 2010... O conto de sempre: a desaparición dunha secular cultura marítima en aras dun suposto progreso.

Espero que iniciativas, como as da Asociación “Os Galos” de Bueu, sirvan de exemplo para estas costas.

Esta foi a derradeira parada camiño de Cangas, pero marchamos coa ledicia de ver como abaneaban, polas ondas da ría, dúas pequenas **embarcacións tradicionais**.

